

УДК 911.3

Крук М.Ю.

ВЕКТОРИ ЗАКОРДОННОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

В даній статті розглянуто головні напрямки іноземних інвестицій Об'єднаного Королівства. Зокрема, проведено аналіз їх територіальної структури, а також галузевої в контексті діяльності британських ТНК.

In this article the main directions of foreign investments of the United Kingdom are examined. In particular, their spatial structure was analysed, as well as industrial in the context of British TNCs.

Постановка проблеми та її актуальність. Однією з основних ознак сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації, які справляють суттєвий вплив на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік. Одним із показників інтегрованості країни до глобальної економіки являється обсяг закордонних інвестицій. Об'єднане Королівство являється однією з найрозвинутіших країн світу в сфері інвестиційної діяльності, про що свідчить галузева і територіальна структура закордонних активів, в тому числі і розподіл прямих іноземних інвестицій (ПІІ) даної країни. Не зважаючи на скорочення ПІІ Великої Британії у порівнянні з іншими високорозвинутими країнами Європи (з 275 до 111 млн. дол.) в період 2007-2008 рр., ця країна все ж таки залишається одним із лідерів на “міжнародній арені” інвестицій. В основному це пов'язано із скороченням інвестування ТНК закордон. Так, Об'єднане Королівство замикає п'ятірку найбільших країн-інвесторів, поступаючись США (312 млн. дол.), Франції (220 млн. дол.), ФРН (156 млн. дол.) та Японії (128 млн. дол.).[3,с. 116–117]

Джерела і публікації. Питаннями глобалізації та транснаціоналізації світового господарства займається багато вітчизняних авторів, серед яких А. С. Філіпенко, О.І. Рогач, В.В. Рокоча, В. Є. Новицький. В їхніх працях

розглянутого основні аспекти розвитку глобальної економіки, у тому числі й іноземне інвестування як одна з передумов міжнародного виробництва та торгівлі, а також діяльність ТНК у світовому економічному просторі.

Метою статті є розкриття провідних тенденцій розвитку галузевої та територіальної структури зовнішньої інвестиційної діяльності Об'єднаного Королівства.

Виклад основного матеріалу. В останні роки відбулись певні зміни в галузевій структурі іноземних інвестицій Великої Британії, що пов'язано із зростанням ролі матеріалоемних галузей. Зокрема, ще в період 2005-2006рр. обсяг іноземних інвестицій до сфери обслуговування зменшився на 59%, при цьому більше ніж вдвічі збільшилась частка інвестицій у фінансові послуги. Скоротилась і частка ПІІ у виробництво на 11% за виключенням харчової промисловості, де вона зросла втричі. З 9,5 до 18,5 млрд. фунтів ст. Збільшились інвестиції Об'єднаного Королівства у гірничодобувні галузі.

Інвестиційні позиції Великої Британії на тих чи інших ринках світового господарства, в основному, тісно пов'язані з діяльністю британських ТНК в різних галузях. Так, за версією журналу Fortune в 2009р. із 500 найпотужніших ТНК світу 26 належать Великій Британії. Серед галузей, в яких вони працюють, представлені: нафтогазова промисловість (British Petroleum, BG Group), гірничодобувна промисловість (Rio Tinto, Anglo American), електроенергетика (Scottish & Southern Energy, Centrica, National Grid), автомобілебудування (Wolseley), аерокосмічне машинобудування (BAE Systems), фармацевтика (GlaxoSmithKline, AstraZeneca), тютюнова промисловість (British American Tobacco, Imperial Tobacco Group), банківська справа (HSBC Holdings, Royal Bank of Scotland, Barclays, HBOS, Lloyds Banking Group, Standard Chartered Group), страхування (Aviva), роздрібна торгівля (Tesco, Sainsbury's, William Morrison Supermarkets), ресторанне господарство й кейтеринг (Compass Group) та зв'язок і телекомунікації (Vodafone, British Telecom).[1]

Табл. 10 найбільших країн-інвесторів ПІІ [3, с. 117]

Країна	Обсяг закордонних ПІІ, млрд. дол.	
	2007р.	2008р.
США	378	312
Франція	225	220
ФРН	180	156
Японія	74	128
Велика Британія	275	111
Швейцарія	50	86
Канада	60	78
Іспанія	96	77
Бельгія	94	68
Нідерланди	29	58

Інші великі ТНК Великої Британії, що не ввійшли до цього списку, включають WPP Group (маркетинг, реклама, медіа закупівлі та інші бізнес-послуги), SAB Miller (виробництво алкогольних напоїв, зокрема пивоваріння), Diageo Plc і Bacardi Global Brands Limited (виробництво алкогольних напоїв), Marks & Spencer (роздрібна торгівля), Regus Plc (консалтинг та бізнес-послуги), Reuters Group plc (інформаційні послуги), Virgin Group Plc (радіо та телекомунікації).[3, с. 225–227]

Таким чином, функціонування британських ТНК, а, отже, і їх інвестицій, спостерігається як в галузях матеріального виробництва, так і в сфері послуг. При цьому, також Велика Британія співпрацює з іншими країнами, що проявляється у створенні спільних або об'єднанні кількох великих ТНК. До таких належать Royal Dutch/Shell (британсько-голландська компанія, що працює в сфері розвідки, видобутку та переробки нафти), Unilever (британсько-голландська компанія, яка є одним із світових лідерів в харчовій галузі та виробництві побутової хімії), BHP Billiton (британсько-австралійська гірничодобувна компанія), Rio Tinto Group (британсько-австралійська гірничодобувна компанія) та Cadbury Schweppes Plc (британсько-американська харчова компанія).

На кінець 2007 р. 56% закордонних активів Об'єданого Королівства знаходились в Європі, 43% з яких були спрямовані до членів Європейського Союзу. Франція залишається найпопулярнішим місцем призначення для інвесторів Великобританії - близько 515,1 млн. фунтів ст., які функціонують в більшості у виробництві електроніки, банківській справі та бізнес-послугах. Нідерланди та Німеччина "отримали" 450,6 млн. і £ 425,8 млн. фунтів ст. відповідно. Інвестиції до Північної та Південної Америки склали 1,994 млрд. фунтів ст., які становлять 31% міжнародних активів Великої Британії за кордоном. Більшість з них припадає на США – 1,453 млрд. фунтів ст. [2, с. 168]

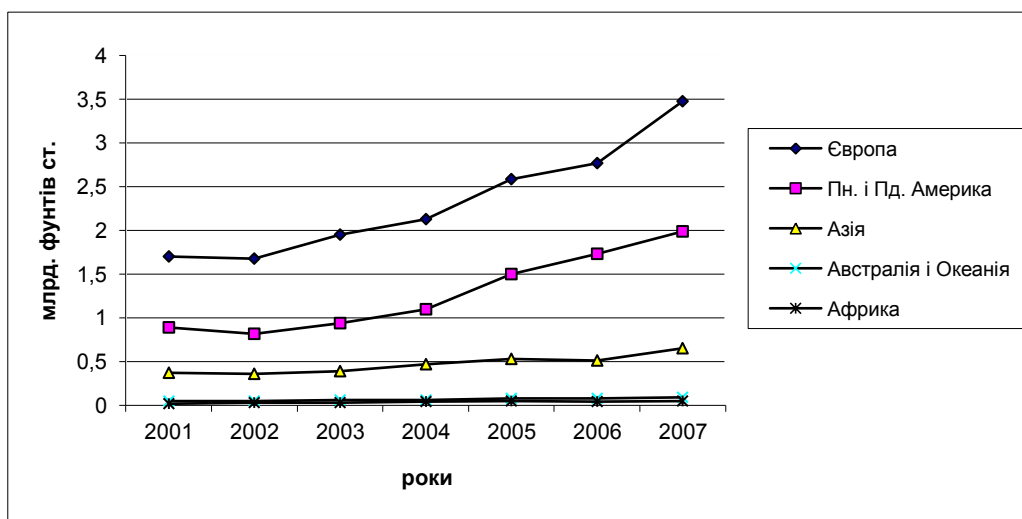
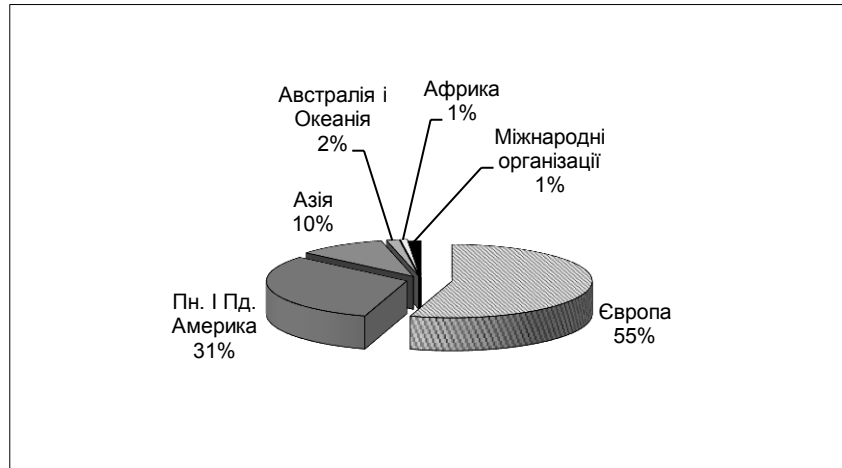

Рис. 1 Динаміка обсягу закордонних активів Великої Британії в регіонах світу в 2001-2007рр., млрд. фунтів ст. [2, с. 172]

Бюро аналізу економіки США щороку проводить статистичні дослідження щодо галузей призначення ПІІ тієї чи іншої країни. Так, на 2008 р. найбільше британських інвестицій було вкладено у фармацевтичну галузь (8391 млн. дол.), харчову промисловість (8455 млн. дол.), видобуток нафти та газу (7916 млн. дол.), а також у транспортне машинобудування, у тому числі авіакосмічне, тваринництво, важке машинобудування, виробництво електроніки, зокрема комп'ютерів.

Територіальний розподіл британських ПІІ на 2007р.[2, с. 117]

Ще 10% активів Великої Британії були інвестовані до Азії. На Японію як основного інвестиційного партнера Великобританії в цьому регіоні припадає 4% від загального обсягу активів Великої Британії (256,5 млн. фунтів ст.) у порівнянні з 6,6 % активів у 2004 р.[2, с. 117] Також провідними реципієнтами британських ПІІ в цьому регіоні є Китай (телекомунікації, електроенергетика, роздрібна торгівля, будівництво й фінансові послуги) та Індія (авіакосмонавтика, агробізнес, біотехнології, автомобілебудування, фінансові послуги, гірничодобувна). Інвестиції до Австралії, Африки та міжнародних організацій склали лише 3% від загального обсягу активів. Серед пріоритетних напрямків діяльності британських ТНК в Африці можна виділити гірничодобувну промисловість (Shell та BP South African Petroleum Refineries (SAPREF), повітряний транспорт (British Airways), фінансові послуги (Barclays Bank) та фармацевтика (GlaxoSmithKline).

Отже, Об'єднане Королівство займає провідні позиції щодо інвестиційної діяльності, і входить до п'ятірки світових лідерів. При цьому дана країна має розгалужену географічну структуру закордонних інвестицій, які задіяні в різних галузях господарства. Так, найбільш привабливими являються гірничодобувна та харчова промисловість, а також фінансові послуги, зв'язок і телекомунікації і фармацевтика. У територіальному розрізі найбільше міжнародних активів зосереджено в Європі, Північній та Південній Америці та Азії. Таким чином, Велика Британія відіграє важливу роль в глобальній економіці та на інвестиційному ринку.

1. Fortune. Global 500. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500/2009/> 2. United Kingdom Balance of Payments: The Pink Book 2009 Edition / The Office for National Statistics. — London, 2009. 3. World Investment Report 2009. Transnational Corporations, Agricultural Production and Development. / UNITED NATIONS – New York and Geneva, 2009.